

Quan l'obsessió estètica condueix a la mort

ARXIU

Mandy Smith. A les dones amb una intensa vida social se'ls exigeix que sempre estiguin a punt, per això algunes cauen, tot buscant la imatge perfecta, en l'anorèxia.

Tenen entre dotze i vint anys, somnien amb estar primes a l'estil de les 'top model' i per això tanquen la boca i es neguen a menjar. Pateixen una distorsió exagerada de la percepció del seu cos que les duu a comportaments autodestructius. Algunes han mort i d'altres queden amb seqüeles per a tota la vida. Són les anorèctiques, adolescents amb un grapat de problemes, que s'amaguen darrere d'un cos esquelètic que els passa factura.

Eva Rubio, de dotze anys d'edat, està hospitalitzada a la clínica La Fe de València a causa d'una desnutrició alarmant. Pesa 18 quilos menys dels normals segons la seua constitució corporal, però ella assegura que està grossa. Amb el comptagotes al braç dona botets al llit per cremar les "calories" que li arriben per via intravenosa. Somnia estar prima a l'estil de les *top model* o lluir aquells coscos "danone" que veu a la televisió. Al seu costat, a la sala d'internament, nou adolescents més es neguen a menjar, algunes fins i tot han frenat el seu desenvolupament biològic com a dones. És a dir, han deixat de tenir la menstruació, però això tan sols és una part del preu que han de pagar. En alguns casos, l'obsessió per l'estètica les pot conduir a la mort; en altres les seqüeles d'aquesta malaltia, anomenada anorèxia, les poden marcar per a tota la vida.

"L'anorèxia nerviosa és un comportament patològic que es caracteritza pel rebuig i fàstic al menjar associat a importants trastorns de la personalitat". Segons Xavier Leno, pediatre i cap del departament de psiquiatria de la Fe de València, hi ha una sèrie de factors que condueixen a un comportament anorèctic. "L'obsessió per un cos bonic n'és un, però també pot existir un rebuig a la sexualitat, por dels canvis i de fer-se una persona adulta. A més hi ha casos de falta d'autoestima, de por del fracàs, desig de perfeccionament i frustracions amoroses. En realitat —diu— són un grapat de causes que s'expressen a través del llenguatge del cos".

Emma Sanz, psicòloga i especialista en temes d'anorèxia nerviosa, assegura que al seu gabinet ha tractat casos d'anorèxia on darrere existia un clar rebuig a la seua feminitat. "Quan hi ha una educació familiar restrictiva i la sexualitat es veu com una cosa negativa es pot donar el cas que algunes adolescents rebutgen la seua identitat de dones i vulguen convertir-se en una forma asexualada. Això es tradueix en un rebuig a menjar i en una recerca d'un cos sense formes. El mateix passa quan no volen créixer perquè tenen por del món dels adults o quan volen rebel·lar-se contra els pares per la causa que sigui".

Trencar el vincle. Pediatres de tot el món s'han posat d'acord que en la majoria dels casos el vincle més important que s'estableix entre la

Les 'top model' marquen els canons de bellesa. S'haurien de potenciar altres valors a banda de l'estètic.

mare i el fill, fins que arriba a l'adolescència, és el menjar. Segons un informe elaborat per l'Organització Mundial de la Salut (OMS), existeix una autèntica obsessió per lluir un nadó grosset com si això fóra símptoma de salut i bellesa, sense pensar que es convertirà en adult en un món on l'obesitat es rebutja socialment. En opinió del psiquiatre Xavier Leño, s'ha d'ensenyar als pares que existeixen altres vies de comunicació i estima a part del menjar. "Això farà que a l'hora de voler cridar l'atenció dels pares sobre qualsevol problema, l'adolescent busque altres formes de rebel·lia i no una negació al menjar, com si aquesta fóra l'única manera de castigar els pares".

Però a part d'aquest canvi en el comportament dels progenitors, hi ha altres vies de prevenció que tots els especialistes comparteixen. Com un control de la publicitat i un augment de l'ensenyament d'altres tipus de valors –intel·ligència, honestat, simpatia...– que puguen fer front a l'estètica. De fet són convenientes les campanyes informatives en instituts tal com es va fer al març passat a Barcelona i on els sondejos que es van realitzar entre els estudiants demostraren que el 79% dels adolescents estava descontent amb el seu cos.

Senyals d'alarma. En la majoria dels casos, els pares descobreixen que la seua filla és anorèctica quan es fa necessari internar-la a causa de l'extrema debilitat. Tot comença com un joc que passa desapercebut. La utilització de

roba ampla que oculta un cos cada vegada més prim, l'ús abusiu de laxants i el fraccionament del menjar acaba per traduir-se en un caràcter agressiu i en una sèrie de dificultats a l'hora de relacionar-se amb els altres membres de la família, especialment amb la mare, que és qui controla el menjar.

"S'estableix –diu el psiquiatre Leno– una lluita entre l'anorèctica i la resta de la família. Ella veu el menjar com un pecat, com una cosa que la fa grossa i, per tant, la perjudica. A partir d'aquest moment, ja ha perdut el contacte amb la realitat i pateix una alteració exagerada del seu esquema corporal. Es troben insegures davant la seua imatge i buscant la perfecció i agradar, arriben a comportaments autodestructius".

Elles. Les xifres apunten que el 96% d'anorèctiques són dones i adolescents. A més els psiquiatres i els psicòlegs asseguren que una de cada 200 xiquetes presenten un cas d'anorèxia nerviosa greu que pot conduir a la mort.

"El perquè elles i no ells és una pregunta difícil de contestar –manifesta l'especialista Xavier Leño–, però possiblement la resposta siga que avui a la dona se li exigeix més. Ha de ser guapa, atractiva, intel·ligent, mare i competent en el treball, és clar que tot això no passa desapercebut a les adolescents".

En opinió de la psicòloga Sanz, la causa és que les dones evolucionen més ràpidament i això en alguns casos pot ser perillós. La majoria d'estudis que s'han fet sobre aquesta malaltia assenyalen que més de la meitat de les anorèctiques viuen en un medi familiar dominant i conservador i en molts casos són noies molt consentides o filles úniques. A més, l'edat de les afectades va disminuint i ja s'han detectat casos d'anorèctiques en xiques de set anys.

Teràpia i ganes. El tractament que reben les anorèctiques no és senzill i hi representa un paper bàsic la voluntat de la pacient. Psiquiatres i psicòlegs manifesten que si la persona que pateix la malaltia no té una forta voluntat d'eixir i lluitar és molt difícil que es cure. De fet el procés de recuperació dura anys i tan sols el 33% es cura totalment, mentre que la resta pateixen seqüeles psicològiques durant tota la vida i un 30% passen freqüents fases de depressió que les invalida per una integració social.

"En la fase més crítica, és a dir, quan la destrucció les duu a les portes de la mort, el tractament consisteix a recuperar la salut física. Però l'etapa més perillosa ve després". Segons Xavier Leño, "al tractament farmacològic i psiquiàtric amb psicoteràpia individual, s'ha d'afegir la teràpia familiar. Precisament aquest tipus

de teràpia, on participen tots els membres de la família, és tan important que es pot dir que mitjançant aquesta malaltia s'ha redescobert”.

Pel que fa a la cura psicoanalista, aquesta consisteix a promoure el desig de la pacient per viure i acceptar-se com és. Per a ella —diu la psicòloga Emma Sanz— les píndoles, els medicaments i els consells són equivalents al menjar, els quals tenen com a funció tapar-li la boca perquè no parle i no desitge. Per això els especialistes asseguren que està totalment contraindicat emmascarar els seus símptomes donant-li estimulants per a menjar, dietes per engreixar o medicaments per normalitzar la menstruació”.

Raquel Martí, de 25 anys, ha estat anorèctica. Ara treballa i estudia a la Facultat d'Econòmiques. “Vaig eixir d'aquesta malaltia —diu— quan realment em vaig adonar que posava en perill la meua vida i la dels meus pares. Amb el temps he descobert que és meravellós estimar el teu cos i acceptar-lo”. Raquel Martí va alternar comportaments anorèctics amb bulímia.

Els vòmits. Les anàlisis més recents assenyalen que un 2% d'adolescents pateixen bulímia. Aquesta malaltia és una variant de l'anorèxia i consisteix a provocar-se vòmits després d'una gran farfega. La persona que la pateix menja de forma compulsiva, desmesuradament i insaciablament per caure després víctima de sentiments de culpabilitat. Darrere hi ha un temor malaltís a l'obesitat.

Els especialistes consideren que no és fàcil

Xavier Leño, cap del departament de psiquiatria de la Fe de València: “S'estableix una lluita entre l'anorèctica i la resta de la família. Ella veu el menjar com un pecat, com una cosa que la fa grossa i, per tant, la perjudica. A partir d'aquest moment, ja ha perdut el contacte amb la realitat.”

distingir una anorèxia d'una bulímia. Són dues alteracions psíquiques que es caracteritzen per la realització d'una dieta que persegueix obsessivament aprimar-se. No obstant això, mentre a l'anorèxia apareix un rebuig brutal a mantenir un pes normal, una distorsió de la imatge corporal i la desaparició de la menstruació, les persones bulímiques compensen l'estricta dieta amb episodis de sobrealimentació que alternen amb tractaments purgants o vomitant el que mengen.

Estudis realitzats als EUA, Gran Bretanya i Suïssa indiquen que una de cada cent dones entre 12 i 25 anys pateix anorèxia i que, en una de cada dues pacients, aquesta malaltia esdevé posteriorment bulímia. La realitat que es viu als hospitals de les grans ciutats apunta que les xifres s'han multiplicat per dos. **Esther Roig**